

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XIV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

synodi experiantur examen. Quæ verba omnino descripta sunt ex canone xx. Antiocheno. Similia à Carolo Calvo postulavit Synodus Lingonensis anno octingentesimo quinquagesimo octavo. Et Concilium quidem Lateranense sub Innocentio III. ea Concilia semel in anno celebrari præcepit. Sed, longiorem moram præscriperunt Concilia Basileense & Tridentinum, & Constitutio Blesensis; quæ unoquoque triennio jubent ea Concilia convocari. Quod spatium definitum est ad exemplum Concilij Matifconensis secundi. Sed in eo aberratum est, ob hoc videlicet quòd canon ultimus illius synodi explicatus est de Conciliis provincialibus; qui tamen loquitur de Conciliis generalibus Gallia, ut dicam inferiùs.

Ordonnance de
Louis.

CAPVT XIV.

Synopsis.

- I. In synodis provincialibus agitabatur causa ecclesiastica.
- II. Majores cause referebantur ad sedem apostolicam. Iudicia synodorum provincialium qua lata erant de disciplina, suprema erant auctoritatis; nec ab eis appellare licebat. Quid placitum Concilio Sardicensi; quod nihil detraxit de suprema Conciliorum provincialium auctoritate; quoad Presbyteros. Canones Sardicenses proferuntur à Zozimo Papa sub titulo Nicanorum.
- III. Hic agendi modus offendit Afros. Status controversia proponitur. Verus canonis xvii. Sardicensis sensus adfertur. Explicantur verba epistola Concilij Africani ad Celestinum. Balsamo notatus.
- IV. Concilium Carthagenense vetuit ne Presbyteri ad transmarina iudicia appellent.
- V. Suprema illa potestate fruebantur Concilia provincialia Galliarum. Probatum ex Innocentio primo.
- VI. Et ex Concilio Francofordinensi. Cur ad hæc Concilia convenire iubeantur Comites.
- VII. Conciliorum provincialium suprema potestas confirmata est in Concilio viii. Oecumenico.
- VIII. Sub Carolo Calvo primum infracta eorum auctoritas, ob appellationes Presbyterorum ad sedem apostolicam. Transmarinum iudicium, & Transalpinum. Servandos canones admonet Carolus ad Ioannem VIII. scribens.
- IX. Quædam Ecclesia consentiebant Presbyteros damnatos iudicari in Synodo Romana. Fraclara distinctio Caroli.
- X. Ecclesia Gallicana non pertinet ad specialem Diocesim Romanam. Nicolai primi plenum calliditate consilium Episcopos Gallicanos ad Concilium Romanum invitantis. Eius consilium eludunt Episcopi Gallicani. Quandoquam ij teneantur accedere ad Concilium Romanum. Urget iterum Nicolaus, sed irritum conatum. Princeps iure proprio prohibere potest ne Episcopi regni sui Romam accedant.
- XI. Ioannes VIII. Episcopos Gallicanos revocavit ad observationem prisca consuetudinis. Tempe-

ramentum Hadriani II. in causis Presbyterorum. Eorum successores appellationes Presbyterorum admiserunt.

XII. Concilia provincialia possunt condere canones, modo contrarij non sint canonibus Conciliorum generalium. Probatum variis exemplis ex Gallia & Hispania. Item ex auctore Apologetici pro Decretis Gregorij septimi.

XIII. Notatus Gratianus; à quo recedit auctor Glossa. Seculi nostri sententia de auctoritate Conciliorum provincialium. Declarationes Cardinalium pro explicatione Concilij Tridentini non obviunt apud nos.

I. **Q**VÆNAM materia tractanda sunt in his Conciliis provincialibus definiti canon quintus Nicænus, itémque vigesimus Antiochenus. In eum itaque census referendæ sunt causæ Clericorum & laicorum qui ab Episcopis suis excommunicati sunt, accusationes adversus Episcopos, difficultates quæ contingebant circa administrationem bonorum ecclesiasticorum, & in univèrsum, omnes controversiæ & dubitationes quæ ad ceremonias sacrorum, personas, & res ecclesiasticas pertinent. Propter utilitates ecclesiasticas & absolutionem earum quæ dubitationem controversiamque recipiunt. Hæc autem omnia unico verbo complectitur Concilium Chalcedonense, & *ἀναγιγνωσκοντα, quæ emerferunt*, ut vertit Dionysius Exiguus, id est, negotia quæ incidunt, quod in Novella Constitutione cxxxvii. explicavit Imperator Iustinianus.

II. Materiae fidei, & majores dubitationes, quæ pertinebant ad aliquod caput disciplinae canonicae quod nondum satis explicatum esset, referebantur ad Papam in Occidente per Consultationes; ut fusciferui in dissertatione de iudiciis canonicis Episcoporum. At iudicia in synodis illis reddita quoad disciplinam, summæ erant auctoritatis, ut constat ex Concilio Nicæno, non solum quoad correctionem & depositionem Presbyterorum aliorumque inferioris ordinis Clericorum, sed etiam quoad depositionem Episcoporum. Itaque appellationi locus non erat, nullaque alia antiquitus ratio suppetebat damnatis quam ut rescripto Principis negotium retractaretur in majore synodo; quando videlicet agebatur alicujus Episcopi causa, aut aliquod negotium magni momenti. Ei auctoritati temperamentum in Occidente adhibuit Sardicensis Synodus, in gratiam Episcoporum gradu suo dejectorum; data nimirum licentia appellandi apostolicam sedem, ut iudicium renovetur in provincia, si Romanus Episcopus existimaverit renovandum esse. Quoad verò Presbyteros & laicos excommunicatos nihil innovatum fuit: quoniam

interpres crediderit Synodum Sardicensem non tribuere Presbyteris licentiam interpellandi Episcopos vicinæ provinciae, nisi absente Metropolitano. Ea fuit causa cur eum in versione sua addiderit contra ipsa verba canonis; de cuius fide dubitari non potest, cum Dionysij versio, & quod in primis observandum est, Concilium Africae in epistola ad Bonifacium, eum nobis exhibent clausula illa carentem.

Cab. 18. Concil.
Africa.

IV. Concilium Carthaginense renovavit canonem Milevitanum, edicto ne Presbyteri ad transmarina judicia, id est, Romam, appellarent, sub poena excommunicationis: *Non provocent ad transmarina judicia, sed ad Primates provinciarum suarum, sicut & de Episcopis saepe constitutum est. Ad transmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam ad communionem suscipiatur. Quod fusè explicant iidem Afri in epistola ad Celestinum: Presbyterorum quoque & sequentium Clericorum improba refugia, sicut te dignum est, repellat sanctitas tua: quia & nulla patrum definitione hoc Ecclesiae derogatum est Africana, & decreta Nicena sive inferioris gradus Clericos, sive ipsos Episcopos, suis Metropolitanis aperire commiserunt Prudentissimè enim iustissimèque viderunt quacunque negotia in suis locis ubi orta sunt finienda, nec unicuique provinciae gratiam sancti Spiritus defuturam; ---- maximè quia unicuique concessum est, si iudicio offensus fuerit cognitorum, ad Concilia sua provinciae, vel etiam universale provocare.*

Innoc. I. epist. ad
Victric. c. 3.

V. Suprema illa potestate fruebantur Concilia provincialia Galliarum, jure tamen consultationis Ecclesiae Romanae servato in majoribus causis, ut constat ex celebri illo loco epistolae Innocentij primi ad Victorium Episcopum Rothomagensis, cuius veram interpretationem investigavi in dissertatione de iudiciis canonicis Episcoporum. Sic igitur scribit Innocentius: *Si quae autem causae vel contentiones inter Clericos tam superioris ordinis quam etiam inferioris fuerint exorte, ut secundum Synodum Nicenam, congregatis ejusdem provinciae Episcopis, iurgium terminetur. Nec alicui liceat, sine praedictio tamen Romanae Ecclesiae, cui in omnibus causis debet reverentia custodiri) relictis his Sacerdotibus qui in eadem provincia Dei Ecclesiam nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias. Secundum hos canones & decreta veteres synodi Gallicanae praecipunt ut Clerici qui de Episcopis suis conqueruntur, ad synodum accedant; ut patet ex Concilio Valensi anni CDXLII. Arelatensi secundo anni CDXLIV. & Aurelianensi III. anni quingentesimi trigesimi octavi.*

VI. Avo Caroli magni, Concilium istius-

modi conservata est suprema potestas in iudicandis Abbatibus, Presbyteris, monachis, aliisque Clericis, & laicis excommunicatis. Absoluta auctoritas est id ita consuevisse, cum ita factitatum fuisse doceat Concilium Francofordiense generale habitum anno DCCCXCIV. cui interfuit legatio Hadriani I. Papae, & ad quod convenerunt Episcopi Galliarum, Germaniae, & Italiae, à Rege evocati. *Statutum est, inquit, à Domino Rege & sancta synodo ut Episcopi iustitias faciant in suis parochiis. Si non obedierit aliqua persona Episcopo suo de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, monachis, & ceteris Clericis, vel etiam aliis in ejus parochia, veniant ad Metropolitanum suum, & ille iudicet causam cum suis suffraganeis. Comites quoque nostri veniant ad iudicium Episcoporum. Et si aliquis est quod Episcopus Metropolitanus non possit corrigere vel pacificare, tunc tandem veniant accusatores cum accusato cum literis Metropolitanis, ut sciamus veritatem rei.*

Constat igitur hoc canone nullum appellationis genus relinqui à iudicio Metropolitanis. Excipit solum, ut si post sententiam synodi superstit adhuc aliqua controversia, accusator & reus adeant Principem cum literis Metropolitanis, ut Rex cognitionem extrajudicalem causae suscipiat, auctoritatemque suam tribuat pro executione rei iudicatae, aut protectionem suam subditis suis, si contingeret eos opprimi in injuriam legum & canonum. qua de re alibi accurate dissero.

Cur autem Comites, quos hic canon jubet interesse iudiciis Episcoporum, ad haec Concilia convenire debeant, docet Praefatio Concilij Moguntini iussu Caroli magni habiti anno DCCCXIII. *Convenit nobis de nostro communi collegio Clericorum seu laicorum tres facere turmas, sicut & fecimus. In prima turma confederunt Episcopi ---- legentes atque tractantes sanctum evangelium. ---- In alia vero turma confederunt Abbates ac probati monachi. ---- In tertia denique turma sederunt Comites & Iudices in mundanis legibus decertantes, vulgi iustitias perquirentes, omniumque adventantium causas diligenter examinantes, modis quibus poterant iustitias terminante. Unde colligitur Comites ea de causa ad synodos convenire solitos, ut pro sua virili leges dicerent, & ut seculares causas eorum definirent qui undequaque ad conventus huiusmodi accedebant. Praeterea eorum praesentia necessaria erat ad terminandas lites quae fortè exoriebantur inter Clericos & laicos, quas ab Episcopo unà cum Comite iudicandas esse sancivit canon XXX. Concilij Francofordiensis; *Si fortè inter Clericos**

& laicum fuerit orta altercatio, Episcopus & Comes simul conveniant, & unanimiter inter eos causam definiant secundum rectitudinem. Praxis autem illa introducta est à Concilio quarto Aurelianensi celebrato anno quingentesimo quadragesimo primo. Comites insuper lege Capitularium tenentur adjuvare Episcopos ad justitias faciendas.

Concilium Parisiense habitum anno DCCCXXXIX. manifestè probat viam appellandi ad sedem apostolicam nondum fuisse apertam per illas tempestates, cum doceat Clericos ab Episcopis suis castigatos, querelas suas ad Regem deferre solitos, quando synodi provinciales non habebantur.

VII. Suprema Conciliorum provincialium potestas confirmata est disertis verbis in canone XXXVI. Concilij Octavi Oecumenici, quod anno octingentesimo septuagesimo in urbe Constantinopolitana habitum est adversus Photium ejusdem urbis Patriarcham, cui præsuerunt Legati Hadriani secundi Summi Pontificis. Ac licet Galli Concilium illud non admisissent, Summi tamen Pontifices, post suam electionem, ejus observationem jurejurando promittebant, non secus ac superiorem septem Conciliorum. Canon ergo ille causas Episcoporum distinguit à causis Presbyterorum & aliorum Clericorum, decernitque ut Episcopi judicentur in synodo patriarchali. Appellationes autem Presbyterorum à suis Episcopis dejectorum à Metropolitanis & synodo provinciali præcipit judicari, ad confirmandum scilicet sine omni suspitione, vel destruendum, per generalem synodum, & multorum sententia, Clerici depositionem. Hic autem canon Latinè tantum habetur ex versione Anastasij Bibliothecarij, qui synodo intererat, quique synopsis ejusdem canonis confecit verbis ambiguis: Quod Clericus depositus, vel injuriam passus ab Episcopo suo, potestatem habeat recurrere ad majores Ecclesie catholice Principes, id est, ad Summos Pontifices. Quibus vocibus heic significantur Metropolitanis, ut patet ex verbis canonis. Generalis autem synodi vocabulo utitur Anastasius ad significandum provinciale Concilium, & ut illud opponat synodo diocesana.

VIII. Extremis annis regni Caroli Calvi, vis prima illata est auctoritati Conciliorum provincialium. Presbyteri enim depositi, & poenitentia subjecti, qui nec iudicio Episcoporum suorum acquiescere volebant, nec Metropolitanum interpellare, Romam proficiscebantur, illincque literas Canonibus adversas deferebant, in quibus citra ullam causæ cognitionem iudicia Episcopo-

rum rescindebantur, & iudices Romam vocabantur, sententia suæ rationes illic allaturi. De hoc enim usu cum Ioanne octavo expostulat Carolus Calvus Imperator in epistola ad eum scripta, cujus auctor est Hincmarus Remensis Archiepiscopus: in qua illud quoque additur, nolle Episcopos agnoscere auctoritatem harum literarum, quas existimabant concessas fuisse à ministris, commotis videlicet misericordia quadam querentium, neque sibi persuadere posse eas jussu Pontificis fuisse decretas.

Transalpinarum regionum Presbyteri, inquit, à suis Episcopis de certis criminibus ab ordine sacerdotali dejecti, & poenitentia subacti, sine licentia & conscientia Primatum suorum huc venire, & hinc epistolas, que regulis non conveniunt, referre ceperunt. Quas non jussione apostolica, sed, ut assolet etiam in republica, propter multiplicia reclamatorum negotia, quorumcumque ministrorum pia miseratione factas, & nos & illius regionis putant Episcopi. Tum in capitibus XIII. XIV. XV. XVI. & XVII. Imperator probat debere Presbyteros judicari ab Episcopis, & à synodo provincie, si querela moveatur, ita namque decretum in Concilio Nicano, Antiocheno, Sardicensi, Constantinopolitano, & Chalcedonensi. Neque licitam esse provocationem ab eis iudiciis, ut Synodus Carthaginensis disertis verbis definivit, dicens: Transmarinum iudicium non erit ratum. Quo loco Hincmarus ita adnotat, in gratiam Francorum, Quod tantundem est, Transalpinum; & hanc praxim usque ad sua tempora obtinuisse affirmat: Hec itaque (inquit ille in capite XIX.) trans-

salpinis Ecclesis earumque rectoribus de Presbyterorum ac Diaconorum appellatione, si de iudiciis Episcoporum suorum questi fuerint ad comprovinciales synodos & dyndicatione regulari eorum in iisdem synodis, ante longissima atatis annos, usque ad nostra tempora, servata & à decessoribus ac predecessoribus eorum secuta & executi fuerunt. Vnde colligit epistolas illas quas ex Vrbe Presbyteri adferebant, cum canonibus essent contrariae, à sede apostolica datas non fuisse, quæ sibi contraria esse non potest, id est, decreto Papæ Gelasij, qui scribit eam sedem pro ceteris exequi canones Conciliorum: Quas epistolas, sacris regulis obvias, nec auctoritate apostolica fuisse missas, sed compilatas quorumcumque vassicia credimus. Non enim sibi ipsi sedes apostolica potest esse contraria vel diversa. De-

mum in cap. XXI. & XXV. Ioannem Pontificem alloquens, concludit auctoritatem pontificiam & imperatoriam potestatem debere sollicitè considerare quid ab eorum prædecessoribus decretum fuerit cir-

Concil. Aurelian. 19. c. 20.
Addit. 111. c. 54.
§. 146
Concil. Paris. c. 26.

Hincmar. ep. 3. c. 2.

Vide lib. 4. c. 6. §. 4.

Cap. 20. Ab Episc. copis transalpinis Presbyteri regulatim iudicari, ad hanc sedem Romanam sedem revisi sui Episcopis veniant, & eis epistolas eorum referantur iudicia de ferunt & eosque vel communi synodo illorum ad hanc sedem ad conquirendam contra eos venire præcipiant. Quod nullis antiquorum legibus vel patrum regulis decretum fuisse legitur.

Cap. 111

ca observationem legum & canonum, eóſ. que inviolabiliter custodire, ut ratum firmumque eſſe faciant quicquid ipſi ſecundum leges & canones ſtatuertint: *Et ſervando qua legaliter & regulariter geſta ſunt, rata eſſe faciamus qua legaliter & regulariter juſſerimus.*

IX. Francorum deſiderio opponebatur conſuetudo aliarum Eccleſiarum, qua Presbyteros damnatos conſentiebant in ſynodo Romana, cui Epifcopi eorum intereſſent, judicari. Excipit Imperator præclare admodum, diſparem eſſe rationem Epifcoporum Romanæ urbi vicinorum, & eorum qui trans Alpes eſſent. Illos quippe à Papa conſecrari, & ad ejuſ ſynodum pertinere, quò ſecundum canones accedere tenentur, ideoque intereſſe poſſe examinandis querelis quas eorum Presbyteri proponunt. At tranſalpinorum aliorumque qui in longinquis regionibus commorantur diſerſam eſſe cauſam. Canones & decreta Pontificum nihil aliud ab eis exegiſſe quam id quod poſſibile fuerit, & quod auctoritati canonicæ pacique eccleſiaſticae conſentaneum foret. Nunquam adactos tranſalpinos Epifcopos ad iter Romanum pro quaſtionibus Presbyterorum. Quamquam fortassis ita uſurpatum quandoque fuerit quoad alios, qui ad ſpecialem Epifcopi Romani Diceceſim pertinebant: *Poteſt fieri ut illi qui in vicinis provinciis ſunt hujus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quique juxta ſacras regulas ad manus impositionem & ad ſynodos huc convenire ſolent, ipſi pro reclamacione contra Presbyterorum ſuorum ad preſertam examinationem conveniant, ſicut ſacri canones ac leges præcipiunt, ut ad Primatem cujuſque provinciæ qui negotia videntur habere concurrant, vel ad ſynodum qui ſe leſos exiſtunt, quò non ſit difficile teſtes adhibere, invitentur. Tranſalpinis autem, & aliis qui in ſimiliter longinquis regionibus commorantur, apoſtolica ſedes & ſacrorum canonum promulgatores, loquente in eis ſancto Spiritu, qua ſunt unicuique provinciæ poſſibilia, & auctoritati convenientia, atque paci Eccleſiæ congruentia, tenenda & exequenda diſcretiſſimè præfixerunt. Infrà: Legimus etiam, quamvis rariſſimè, præceptum à ſede apoſtolica quaſdam de longinquiſſimis paſſionibus ſpecialis Diceceſos Romani Pontificis, ad cujuſ ſollicitudinem univerſalis Eccleſiæ pertinet, propter contumaces contentiones aliquos invitatos fuiſſe. Sed de tranſalpinis regionibus, quibus decreta privilegia ſervari debent, tale quid pro Presbyterorum & Diaconorum appellatione à ſede apoſtolica præceptum fuiſſe non legimus.*

X. Exceptio illa, nimirum Eccleſiam Gallicanam non pertinere ad ſpecialem Diceceſim Romanam, id eſt, neque ad con-

ſecrationem Epifcopi Romani, nec ad ejuſ ſynodum, tamen ſi ſedem apoſtolicam coleret velut particulare caput Occidentis, & etiam tanquam caput Eccleſiæ univerſæ, exceptio inquam illa proſuſ legitima erat. Prudenter itaque Nicolaus primus conatus eſt efficere ut Epifcopi Galliarum ad Concilium Romanum convenirent, ut ea ratione eandem in Gallia & in univerſo Occidente patriarchalis juſdictionis amplitudinem conſtitueret quam Patriarchæ Orientis poſſidebant in ſua quiſque Diceceſi. Ij autem Metropolitanos omnes evocabant ad ſynodum patriarchalem, juxta canones Conſtantinopolitanos & Chalcedonenſes Iuſtinianique Novellas. Ea itaque de cauſa literas ad Epifcopos Galliarum & Germaniarum ſcripſit, ut eos ad Concilium Romanum anno octingenteſimo ſexageſimo quinto celebrandum evocaret; qua reddita illis fuere cura Regum Caroli Calvi & Ludovici. At Epifcopi, qui Nicolai conſilium intellexerunt, nihil tuo nomine reſponderunt, ſed ſcribi ad eum procurare à Regibus ſuis, qui protectores ſunt Libertatum Eccleſiæ. Igitur Principes ſcripſerunt non potuiſſe Epifcopos accedere ad Concilium ob brevitatem temporis, & ob pericula itinerum, & ob id etiam quòd occupati eſſent pro tuitione regni adverſus piratas. Quibus addunt, nullam eſſe neceſſitatem qua Epifcopos cogat Romam mittere, ut Concilio interſint, *Vt Epifcopos de regnis veſtris Romam mittendi neceſſitas non poſtulet*, ut ait Nicolaus in ſua ad Reges epiſtola, qui ex his verbis colligit nolle Epifcopos mandatis ſuis obedire: *ſed intelligi datur eos monitis noſtris non velle parere.* Nam Reges tanquam rem certam exiſtunt Epifcopos ſuos non pertinere ad corpus Concilij Romani, atque ideo non teneri ad illud accedere toties quoties eos evocari contingit, ſed tantum ſi ea neceſſitas incidat ut Concilium Oecumenicum ſit celebrandum.

Bilem Nicolai commovit hæc reſponſio; qui repræſentat communi conſenſu provideri poſſe neceſſitatibus Eccleſiæ, ſi Epifcopi venirent ex provinciis ad Concilium Romanum. At diverſa ratio prohibebat Reges noſtros & Epifcopos Galliarum ne illuc accederent. Quippe illic lex ipſis impoſita fuiſſet; contendentiſſentque Pontifices, canones in eo Concilio conditos executioni demandandos eſſe citra novum examen, cum eis decernendis acceſſiſſet conſenſus Epifcoporum Gallicanorum. Secus eveniebat quando Concilia habebantur intra Gallias. Cauſæ enim in eis agitabantur ex ſententia & conſenſu Regis & omnium ordinum; & ſi quid

In diſta epiſtola
Hincmaro, c. 21.

Cap. 12.

à Roma mittebatur, deliberationi Concilij obnoxium erat. Mitigatus tandem est animus Nicolai, quoad jura Regum in Episcopos. Agnoscit enim eam illis auctoritatem inesse ut prohibere possint ne Episcopi Romam accedant, neque id ullo modo exprobrari posse Episcopis, si obsequio suo prohibitionem exequantur. Attamen contendit posse Reges vituperari, si ea auctoritate abutantur. *Quod si qui ex confratribus nostris Episcopis talia nobis misissent, habueramus qualiter illos reprehendere & arguere deberemus; excepto si regalem magnitudinem vestram sibi impedire dixissent, in vobis hoc reprehendere & corrigi debere videretur.* Videbimus postea in capite xvi. quid sexennio post in Octava Synodo tentaverit Summus Pontifex adversus jura regni Francici.

XI. Et Ioannes quidem octavus videtur majorem antiquarum institutionum curam habuisse, post acceptam Caroli epistolam, quam decreto Concilij octavi inniti conspiciebat. Quippe Sigebodo Narbonensi Archiepiscopo exprobrat facinus quorundam Episcoporum provincie Narbonensis, qui Presbyterum quendam accusatum ad sedem apostolicam accedere iusserant, interim vero eum suspenderant, ac quibusdam epistolis, id est, pœnitentiis, oneraverant, donec aliter Summus Pontifex statuisset. Porro ea de causa Presbyterum illum Romani Episcopi iudicio commiserant, quod, ut ait Pontifex, causa dubia esset. Addit verò, rectè illos ita agere potuisse, si eam in plenario Concilio (quem loquendi modum hausit è Ferrando Diacono) examinata, constitisset esse difficilem. Eo enim casu consuli potuisse sedem apostolicam, secundum antiquam consuetudinem: *Vi ita facta scripto relatione, inquit, si quid dubium sibi seu difficile ingessisse videretur, nostrum super hoc more prisco decretum exposcerent.* Quapropter Ioannes cognitionem illam ab eo Metropolitanano suscipi jubet, ut jure proprio eam definat cum collegis suis: *Ergo saltem nunc fraternitas tua, Metropolitanani jure potita, ex Episcopis sub se degentium vel vicinorum sex, una cum Episcopo cujus est iste paracia, sibi socians, tantum negotium subtili ventilet discussionis ventilabro, & invento quod justum est canonicè decernat, & communi fratrum censura definat.*

Hadrianus secundus Ioannis octavi decessor quandam moderationem adhibuerat in causa Herlefridi Presbyteri, qui provocaverat à iudicio Episcopi sui ad sedem apostolicam tanquam ad caput omnium Ecclesiarum. Nam laudato Carolo Calvo Rege, qui Presbytero illi permiserat iter Romanum, æquum esse censet ut injusta sententia

ab Episcopo lata in Concilio civitatis, irrita esse jubeatur in Concilio provinciali, Hincmari Archiepiscopi auctoritate: *Quod presertim Presbyterum Herlefridum, potestate sui Presulis plus quam canonica veritate percussum, ad sedem apostolicam, utpote caput omnium Ecclesiarum, venire passi estis, bene quidem fecistis. Sed nunc melius faceretis, si quod in civili Concilio apud suum Episcopum perperam gestum est, in provinciali synodo apud vos rationabiliter & apud fratrem nostrum Hincmarum Archiepiscopum cassaretur.* Tum id quoque Regi tribuit, ut eundem Presbyterum procuraret Ecclesie sue reddi usque ad celebrationem synodi; vel Episcopum cogat Romam mittere Legatum, quo parte utraque audita, statuatur prout justum visum fuerit; quem admodum constat ex epistola Hadriani scripta anno octingentesimo sexagesimo nono. Agnoscit itaque auctoritatem Metropolitanani, cui negotium istud judicandum relinquit; ac tamen indicat cupere se ut causa apud sedem apostolicam iudicaretur, si Rex ita pateretur. Ejus tamen arbitrio rem integram permittit.

Hadriani & Ioannis successores, ruptis canonum cancellis, appellationes Presbyterorum admiserunt; adeo ut Gregorius VII. in Decretis suis, quæ vulgò *Dictatus Pape* dicuntur, hoc quoque præceperit: *Vi nemo audeat condemnare apostolicam sedem appellatam.* Quod in jus commune versum est in Decreto Gratiani & in libris Decretalium.

XII. Quæri solet, utrum præter exercitium illud jurisdictionis Conciliis provincialibus inesset potestas condendi decreta canonica. Et in praxi quidem veteris Ecclesie dubitari non potest quin ita fieri posset, modo tamen ea decreta contraria non essent canonibus Conciliorum generalium. Exemplo erunt Concilia Gallicana, Valentina quippe Synodus coacta anno trecentesimo septuagesimo quarto, cui interfuerunt Episcopi provincie Viennensis, decreta sua misit ad universos Episcopos Galliarum & Quinque provinciarum. Ita pariter Synodus Reiensis in secunda Narbonensi coacta anno quadringentesimo trigesimo nono, Arauficana prima anno quadringentesimo quadragesimo primo, Vafensis anno quadringentesimo quadragesimo secundo, Andegavensis in provincia Turonensi anno quadringentesimo quinquagesimo tertio, Venentensis in eadem provincia anno quadringentesimo sexagesimo quinto, Arelatensis quarta anno quingentesimo vigesimo quarto, Carpentoratenensis in eadem provincia anno quingentesimo vigesimo septimo. Synodus Arauficana secunda habita anno quingen-

Epist. 19. Hadr ad Carolum Calvum.

apud romam
p. 10, c. 14.

tesimo vigesimo nono, provincialis item erat; sed tamen canones suos edidit adversus Pelagianos, *juxta capitula ab apostolica sede transmissa*, ut adnotatum est in præfatione synodi. Eodem anno Vafensis Synodus in eadem provincia suos etiam canones edidit. Synodus Antiffiodorensis ab Aunachario Episcopo celebrata anno D X C. cum Abbatibus & Presbyteris suæ diæcefeos, XLV. canones edidit, tametsi unius Episcopi synodus esset. Concilium Merense habitum anno octingentesimo octuagesimo octavo, in quo XIII. canones editi sunt, provinciale item est, celebratum ab Archiepiscopo Treverensi cum suis suffraganeis Episcopis provinciæ Belgicæ. Concilium Troscieianum prope Augustam Sueffionum convocatum fuit ab Heriveo Archiepiscopo Remensi, cui interfuerunt Episcopi provinciæ Remensis. In eo editi sunt canones quindecim.

Hispanis quoque magni momenti semper visi sunt canones editi in suis Conciliis provincialibus. Argumento erunt Concilium Eliberitanum anno CCCV. coactum, in quo decreti sunt canones octuaginta & eo amplius, Cæsaraugustanum in provincia Tarraconenfi habitum anno trecentesimo octuagesimo, Bracarenfia primum & secundum in Gallæcia habita annis quingentesimo sexagesimo tertio & septuagesimo secundo, & Lucensia ejusdem provinciæ & eodem ferme tempore celebrata, quæ provinciam illam in duas metropoles divisérunt tempore Regum Suevorum, Narbonense habitum anno DLXXXIX. sub Recaredo Rege, qui Narbonensem provinciam obtinebat velut membrum coronæ Hispanicæ, Hispalense primum anno D X C. & secundum anno D C X V I I I. cui præfuit Isidorus Metropolitani, cujusque canones referuntur ab Ivone & Gratiano.

Sanè adeo verum est & manifestum inesse Conciliis provincialibus auctoritatem ad condendos canones ut & ipse auctor Apologetici pro Decretis Gregorij VII. editis in Concilio Romano anno M L X X I V. tametsi prorsus addictus Gregorio, veritatem illam constituat inter axiomata disciplinæ canonicæ. Ait enim decreta Conciliorum Oecumenicorum observanda esse velut leges evangelicas, dein rationem etiam habendam canonum in synodis provincialibus editorum, modò contrarij non sint canonibus Conciliorum, quandoquidem eas bis in anno celebrari præcipiunt canones Nicæni, Constantinopolitani, & Chalcedonenses:

Apologet. pro Decret. Greg. VII. c. 1. & 4.

Patet quod authentice sanctiones etiam provincialia Concilia fieri præcipiunt. Quod in cas-

sum præcipient, nisi & nos eorundem Conciliorum probabiles sententias observare decernerent. Unde & in tertio Tolerano Concilio universaliter decretum est: Qui Concilia orthodoxorum Episcoporum consona sanctissimis Quatuor Conciliis non recipit, anathema sit. Præclare autem admonet idem auctor persæpe magnos & egregios viros his Conciliis interfuisse, ac sicut temerarium esset contradicere opinioni illustrium horum virorum, ita tolerandam prorsus non esse eorum contumaciam qui nolunt obsequi decretis ex sententia multorum sapientium statutis: Ergo, inquit, multorum sapientium judicio non acquiescere multò magis est intolerabile, in his duntaxat capitulis quæ prædictis authenticis statutis non adversantur, sed institutioni Christianæ religionis proculdubio suffragantur.

XIII. Quapropter meritò reprehendus est Gratianus, qui novum ius introducere conatus est in Decreto suo, mirum, posse quidem Concilia hæc causas judicare, & criminibus debitas penas irrogare, non tamen novos canones condere, non *constituere aliquid, vel definire*, ut ipse loquitur in dist. XVIIII. Itaque auctor Glossæ eum apertè redarguit, qui ita scribit ad hunc locum: *Illud non est verum. Quia Episcopi bene condere possunt canones episcopales, & Archiepiscopus provinciales. Sed de majoribus negotiis non possunt aliquid statuer.* Exceptio illa Glossæ aperit genuinum sensum capituli *Concilia*, ex quo Gratianus sententiæ suæ fundamentum mutuatus est, quòdque descriptum est ex Apologetico Ennodij Ticinensis. Sed caput illud à me explicatum est in dissertatione de judiciis canonicis Episcoporum.

Sanè Doctores nostræ ætatis non contradicunt huic auctoritati Conciliorum provincialium, modò eorum decreta consentanea sint juri communi, id est, juri quod in Decretalibus continetur, juxta receptum loquendi modum. Tamen dissimulandum non est Cardinales Congregationis institutæ pro explicatione Concilij Tridentini auctoritatem illam quibusdam limitibus circumscripsisse, vim apertam inferendo verbis decreti Tridentinæ Synodi, cum declarant Concilia provincialia publicanda non esse antè quàm sedes apostolica consulatur: *Decreta quæ in Conciliis provincialibus conduntur, publicari non debent inconsulto Romano Pontifice.* Sed Declarationes illæ vim legis non obtinent in Gallia.

